

18 ENSKILD VÄGFÖRRÄTTNING

18.1	ALLMÄNT	3
18.2	FÖRRÄTTNINGSSAMMANTRÄDE	3
18.3	TILLKÄNNAGIVANDE	3
18.4	SAMMANTRÄDETS LAGLIGHET	3
18.5	FÖRRÄTTNINGENS ANHÄNGIGGÖRANDE OCH DESS SYFTE	4
18.6	ARKIVUNDERSÖKNINGAR	4
18.7	HÖRANDE AV SAKÄGARNA	4
18.8	TERRÄNGSYN	4
18.9	BESLUT OM ENSKILD VÄGRÄTT	4
18.9.1	Basvägrätt	4
18.9.1.1	Definition	4
18.9.1.2	Allmänt	4
18.9.1.3	Viktighetsförutsättning	5
18.9.1.4	Förutsättningen att inte åsamka olägenhet	5
18.9.2	Tilläggsvägrätter	6
18.9.3	Byggande av ny väg	6
18.9.4	Regleringar av vägrätt	6
18.9.5	Flyttande av väg eller vägrätt	7
18.9.6	Indragning av väg eller dess del	7
18.9.7	Vägrätt förr viss tid	7
18.9.8	Temporär färdselrätt för viss tid	7
18.9.9	Temporär färdselrätt under förrättningens gång	7
18.9.10	Begränsad nyttjanderätt av väg	8
18.9.11	Övriga rätter och förbud	8
18.9.11.1	Rätt att ta och transportera väghållningsämne	8
18.9.11.2	Rätt att upplagra virke	8
18.9.11.3	Rätt till bil- och båtplats samt brygga	8
18.9.11.3.1	Bilplats	8
18.9.11.3.2	Båtplats och brygga	8
18.9.12	Upphävda samfällda vägar	9
18.9.13	Vägrätter enligt 105 §, 106 § och 107 § i EnskVägL	9
18.10	VÄGHÅLLNINGSSKYLDIGHET	9
18.10.1	Vägenheter	9
18.10.2	Ändring av vägenheter	10
18.10.3	Bruksavgift	10
18.10.4	Indrivning av vägavgifter	10
18.10.5	Bestämmande av retroaktiva byggnadskostnader för vägen	11
18.11	VÄGLAG	11
18.11.1	Väglagets uppgifter	11
18.11.2	Grundande av väglag	11
18.11.2.1	Väglagets konstituerande stämma	11
18.12	FASTIGHETSBESTÄMNING, ÄGOBYTTE ELLER ÖVERFÖRING AV OMRÅDE I SAMBAND MED ENSKILD VÄGFÖRRÄTTNING	12
18.13	FÖRRÄTTNINGSKARTA	12

18.14	ERSÄTTNINGAR	12
18.14.1	Allmänt	12
18.14.2	Utbetalning av ersättningar.....	12
18.14.3	Ersättning för jordgrunden	13
18.14.3.1	Ersättningsgrunderna för ersättning av jordgrunden	13
18.14.3.2	Ersättning för jordgrunden för basvägrätt.....	13
18.14.3.3	Ersättning för jordgrunden för tilläggsvägrätt.....	13
18.14.3.4	Ersättning för jordgrunden för virkeslagringsplats, för bilplats, för båtplats och för bryggområde	13
18.14.4	Ersättning för olägenhet	13
18.14.4.1	Allmänt	13
18.14.4.2	Ersättning för olägenhet för basvägrätt	13
18.14.4.3	Ersättning för olägenhet för tilläggsvägrätt.....	14
18.14.5	Ersättning för skada och kostnader	14
18.15	INTRESSEBEVAKNINGSKOSTNADER	14
18.16	FÖRRÄTTNINGSGIFTER OCH FASTIGHETSFÖRRÄTTNINGSAVGIFT	14
18.17	UTDRAG OCH MEDDELANDEN	15
18.18	FÖRRÄTTNINGENS AVSLUTANDE.....	15
18.19	FÖRRÄTTNINGENS GODKÄNNANDE	15

18 ENSKILD VÄGFÖRRÄTTNING

18.1 ALLMÄNT

2 §, 38 §, 49 § EnskVägL, 1 § EnskVägF, 173 §, 175.1 - 2 §, 176 §, 187 §, 189 § FBL, 2 § FRL

Vid enskild vägförrättning handläggs bl.a. anordnande av vägförbindelse till en fastighet via en annan fastighet, grundande av vägrätt för andra användare på fastighetsägarens eller innehavarens egen väg, ärenden som gäller vägens läge och bredd, fastställande av vägenheter, bestämmande av förrättningskostnader samt ersättningsfrågor.

Enskild vägförrättning kan ansökas av fastighetsägare och samägare, delägare i samfällt område eller väglag, vilkas väg ärendet gäller samt av kommun, och i vissa specialfall av innehavare av särskild rätt till fastigheten.

En enskild vägförrättning som gäller byggande av en ny väg behandlas såsom brådskande.

18.2 FÖRRÄTTNINGSSAMMANTRÄDE

Se HFF 1.10.4 Förrättningsammansammantråde

Sakägarna har möjlighet att komma överens om många ärenden som anknyter till förrättningen. Ifall ett avtal ingås vid ett förrättningsammansammantråde, antecknas det i protokollet. Ifall avtalet ingås utanför förrättningen, ska det vara skriftligt. Förrättningsingenjören avgör huruvida avtalet helt eller dels kan godkännas såsom grund för förrättningen.

Allt material som har tillställts förrättningsingenjören före sammansammanträdet eller på förrättningsplatsen är offentligt. Sakägarna har om de så vill möjlighet att bekanta sig med det.

18.3 TILLKÄNNAGIVANDE

168.1 - 4 §, 169 §, 170 § FBL, 39 §, 43 §, 44 § EnskVägL, 41 § FBF

Se HFF 1.8 Tillkännagivande

Såsom sakägare betraktas enligt lagen om enskilda vägar förrättningens sökande och annan person (fysisk eller juridisk), vars rätt eller fördel förrättningen direkt berör. Sakägare kan även vara en rågranne eller ägare eller innehavare av en annan fastighet än den på vars mark vägen planeras gå. Även ett väglag för en enskild väg som ansluter sig till den väg som behandlas kan vara sakägare. Kommunen har vid enskild vägförrättning en särskild ställning såsom sakägare och har sakägares yttranderätt i frågan om vägens placering.

18.4 SAMMANTRÄDETS LAGLIGHET

40 § EnskVägL, 12 § FBL, 13 kap. 1 § och 3 - 7 § RB

Se HFF 1.5 Gode män.

Se HFF 1.10.3.1 Förrättningsmännens jävighet.

18.5 FÖRRÄTTNINGENS ANHÄNGIGGÖRANDE OCH DESS SYFTE

38 §, 39 § EnskVägL

18.6 ARKIVUNDERSÖKNINGAR

Se HFF 1.7.1 Arkivundersökningar.

18.7 HÖRANDE AV SAKÄGARNA

Se HFF 1.10.4.1 Hörande av sakägarna.

18.8 TERRÄNGSYN

46.1 § EnskVägL, 187 § FBL, 45 § FBF

Syftet med terrängsynen är att ge förrättningsmännen en bild av området och de olika alternativen samt sakägarna en möjlighet att motivera sina krav med hjälp av observationer gjorda i terrängen. Terrängsynen har en central betydelse vid uppskattningen av de sakliga förutsättningarna och i ersättningsärenden. Det är viktigt att en sakägare deltar i terrängsynen, eftersom det under terrängsynen finns möjlighet att framföra nya krav och precisera gamla.

De för förrättningen betydelsefulla ärendena, såsom väglinjens olika alternativ, vägens läge och bredd, vägens skick, växtlighet, höjdskillnader, jordmån samt behov av vägdiken och vägtrummor antecknas i förrättningsammansrådets protokoll eller i ett skilt syneprotokoll. För ersättningsvärderingen protokollförs de faktorer som anknyter till möjliga olägenheter och skador, t.ex. byggnaders och gårdsplaners lägen.

18.9 BESLUT OM ENSKILD VÄGRÄTT

18.9.1 Basvägrätt

18.9.1.1 Definition

2.1 §, 5 §, 8 §, 11 § och 21 § EnskVägL

Vid en enskild vägförrättning beviljas basvägrätt då en fastighet eller något annat som behöver en väg ges rätt att bestående använda en annan fastighets eller registerenhets område vilket inte redan belastas av vägrätt för ett i lagen om enskilda vägar avsett vägändamål. Det som sägs ovan om fastigheter kan även tillämpas på samfällid skog, gruva och en bestående byggnad eller anläggning på annans mark.

Området, på vilket basvägrätt ges, kan vara obyggt såsom väg eller på det kan finnas markägarens egen väg eller en avtalsväg enligt lagen om enskilda vägar. Vägrätten är avsedd för den mottagande fastighetens all trafik, ifall det inte har gjorts inskränkningar som noggrannare stadgats i lagen om enskilda vägar.

18.9.1.2 Allmänt

8.1-2 §, 16.2 §, 38.1 § EnskVägL

En ny vägrätt ges vid en enskild vägförrättning, om vägförbindelsen är viktig för fastighetens **ändamålsenliga nyttjande** och detta inte medför **betydande olägenhet** för någon fastighet.

Samma förutsättningar ska även föreverkligas för att en enskild väg ska kunna flyttas eller ett tilläggssområde som behövs för att förbättra vägen ska kunna överlåtas.

Det bör märkas att vägrätt såsom avses i lagen om enskilda vägar, på område som behövs för väguträtning, breddning eller annan förbättring av befintlig väg som görs på basis av ägarens tillstånd, uppstår när området tas i bruk.

18.9.1.3 Viktighetsförutsättning

8.2 § EnskVägL

Vägförbindelsen ska vara viktig för den mottagande fastighetens ändamålsenliga nyttjande. Denna s.k. viktighetsförutsättning för att bevilja vägrätt uppfylls i allmänhet alltid när det inte överhuvudtaget finns någon officiell vägrätt för att nå fastigheten.

Till fastighetens ändamålsenliga nyttjande hör möjligheten att nå fastigheten eller dess bebyggda del med fordon. En fastighet som är delägare i en tillandning ska få en bestående vägförbindelse för att nå den samfälliga tillandningen bl.a. för simning och för att idka fiske på det till tillandningen angränsande vattenområdet samt för att hålla båt på strandområdet.

Flyttning av en enskild väg till ett nytt ställe kan vara viktigt för fastighetens ändamålsenliga nyttjande, när en tidigare stiftad vägrätt lämpar sig illa för nutida ändamålsenligt nyttjande. Det kan till exempel vara fråga om en för fordonstrafik dåligt lämpad vintervägsartad vägrätt eller ett vägservitut som i terrängen har anvisats till ett jämnt men till sin bärkraft svagt ställe.

18.9.1.4 Förutsättningen att inte åsamka olägenhet

8.1 §, 16.1 § och 19 § EnskVägL

Vägrätten får inte medföra betydande olägenhet för den överlåtande eller för någon annan fastighet belägen inom vägens nyttoområde. En betydande olägenhet som vägen medför förhindrar beviljandet av vägrätt även om vägen skulle vara viktig för den mottagande fastighetens ändamålsenliga nyttjande. Betydande olägenhet kan inte ersättas med pengar.

Vägrätten begränsar markägarens äganderätt, eftersom den grundade vägrätten är i kraft såsom en bestående nyttjanderätt och ingen annan rätt till fastigheten förhindrar vägens användning.

Vägrätten förhindrar bl.a. byggande och placering av andra bestående anläggningar, anordningar, lager eller något motsvarande på vägområdet. Ägaren kan dock använda vägområdet bl.a. såsom odlingsmark, odla skog på det eller sköta området såsom tomt, ifall det inte används som väg.

När området har tagits i vägbruk och det har uppröjts eller utjämnats, trädbestånd eller växtlighet har borttagits eller vägen annars har gjorts, har ägaren inte rätt att förhindra att området används såsom väg eller att avlägsna vägbyggnadsåtgärder. Ägaren har å andra sidan rätt att använda vägen på sitt område, ifall det inte separat har förbjudits.

I motiveringarna gällande lagen om enskilda vägar har det antecknats att vägrätt i allmänhet inte kan riktas till exempel på en bostadstomt eller trädgård.

18.9.2 Tilläggsvägrätter

9.1 - 2 § EnskVägL , 10 § VL

När vägrätt för en annan fastighet eller en annan part redan tidigare har grundats, kan rätten ges även åt andra som behöver väg (gäller även trafik- och näringsidkare), varvid en sådan vägrätt kallas tilläggsvägrätt.

För att kunna ge en tilläggsvägrätt, ska den vara viktig för den berättigade fastigheten och får inte medföra betydande olägenhet för den belastade fastigheten eller för någon, som redan har rätt till vägen.

Om förhållandena har förändrats så att trafiken till fastigheten kan ordnas mer ändamålsenligt via en annan befintlig väg, kan fastigheten beviljas en tilläggsvägrätt till vägen ifråga. Motsvarande möjlighet till tilläggsvägrätt gäller också näringsidkare.

Förutsättningarna för att bevilja en tilläggsvägrätt är de samma som ovan i punkt 9.1 Basvägrätt. Därtill förutsätts att tilläggsvägrätten förbättrar vägrättsinnehavares vägförbindelse eller väsentligt minskar den olägenhet som förutvarande vägen åsamkar olägenheten.

18.9.3 Byggnad av ny väg

7.1 - 4 §, 7 a § och 38.4 § EnskVägL

En väg enligt lagen om enskilda vägar ska byggas så att ändamålet uppnås så kostnadseffektivt som möjligt och utan att någon åsamkas större skada eller olägenhet än nödvändigt.

Vid byggande av väg ska man även ta hänsyn till det gamla vägnätet, till kultur- och naturvärden (bl.a. nätverket Natura 2000) samt till områdets planeringsläge.

När det vid en enskild vägförrättning har beslutats att en väg ska byggas, ska det vid behov upprättas en plan och ett kostnadsförslag för vägbygget. Om det vid förrättningen har getts en tidsfrist, inom vilken vägen ska vara färdigbyggd, ska ett kostnadsförslag alltid upprättas.

, esitelmä 2011

18.9.4 Regleringar av vägrätt

8.1 §, 9.1 - 2 §, 9 a § EnskVägL

Vid enskild vägförrättning avgörs även upphävande av en enskild fastighets vägrätt medan vägrätter för eventuella andra berättigade fastigheter hålls i kraft.

Om trafiken till en fastighet på grund av ändrade förhållanden kan ordnas mer ändamålsenligt via en annan befintlig väg, upphävs den tidigare givna vägrätten.

Om det sätt på vilket vägen används förändrats så att det medför den fastighet på vars område vägen är eller för en annan vägdelägare oskälig olägenhet, kan den gamla vägrätten upphävas förutsatt att den berättigade fastigheten samtidigt beviljas färdselrätt på en annan väg.

Om det inte finns andra vägalternativ och vägrätten är nödvändig för den berättigade fastigheten, förblir vägrätten i kraft och den tilläggsolägenhet som orsakas av ändringar i vägens användning ersätts.

18.9.5 Flyttande av väg eller vägrätt

38 b § och 89 a § EnskVägL

Väg eller vägrätt kan på fastighetsägarens ansökan flyttas på av sökanden ägt område för att avhjälpa eller minska av vägen föranledd olägenhet, men av särskilda skäl även annanstans, om det kan ske utan att åsamka betydande olägenhet för någon. Förrättnings sökande betalar de kostnader som orsakats av förrättningen och flyttande av vägen.

Väg eller vägrätt kan flyttas på grund av väglagets eller vägdelägares ansökan om det är nödvändigt för trafiksäkerheten. Kostnaderna betalas av vägdelägarna i förhållande till vägenheterna med beaktande av den särskilda nytta som den belastade fastigheten får av att rätten flyttas.

18.9.6 Indragning av väg eller dess del

8.1 §, 84 §, 86.1 § och 87 § EnskVägL

En väg eller en vägdel kan dras in om förhållandena har förändrats så att de i lagen om enskilda vägar avsedda nödvändighetsförutsättningarna och förutsättningarna att inte åsamka olägenhet inte längre är i kraft eller om vägen eller dess del inte är nödvändig för någon vägdelägare eller om vägen eller dess del har blivit onödig, eller om ett allmänt behov kräver indragning.

När en väg eller dess del dras in på grund av allmänt behov och detta medför att vägförbindelser upphör, ordnas nya vägförbindelser genom att ge rätter som är nödvändiga för dessa. Då en väg har indragits, övergår vägområdet utan ersättning i fastighetsägarens besittning.

18.9.7 Vägrätt förr viss tid

9 b § EnskVägL

En vägrätt för viss tid kan grundas om grundandet av en bestående vägrätt inte är ändamålsenligt på grund av en förutsägbar förändring i förhållandena eller av annat särskilt skäl. Förutsättningarna för grundandet är desamma som för de tidigare nämnda basvägrätt eller tilläggsvägrätt. Om vägrätten grundas för viss tid, anges i beslutet tidsfristen, d.v.s. datumet då vägrätten utan skild behandling upphävs eller den händelse, fram till vilken vägrätten gäller.

18.9.8 Temporär färdselrätt för viss tid

8 §, 9 §, 82 § EnskVägL

Till innehavare av visst område kan för viss tid (eller högst för den tid, under vilken besittningen fortgår) beviljas temporär färdselrätt på väg eller annars över annans område, om det är nödvändigt för honom eller henne att få en vägförbindelse och om detta inte medför betydande olägenhet.

Ägaren till ett outbrutet område får temporär rätt att nyttja vägen utan att ansöka om färdselrätt, om den fastighet från vilken det outbrutna området har överlåtits har rätt till väg.

18.9.9 Temporär färdselrätt under förrättnings gång

8 – 9 §, 82 a § EnskVägL

En temporär färdselrätt kan ges vid en förrättning åt en fastighetsägare under förrättnings gång. Förutsättningar är sakägares yrkande, rättens nödvändighet och det i lagen om enskilda vägar nämnda kravet om att olägenhet inte får åsamkas.

En temporär färdselrätt är i kraft tills förrättningen har vunnit laga kraft om annat inte har bestämts vid förrättningen. Det kan dock bestämmas att en temporär färdselrätt ska vara i kraft högst ett år från det att förrättningen vunnit laga kraft.

18.9.10 Begränsad nyttjanderätt av väg

EnskVägL 5.2 §, 8 – 11 §

Om en bestående vägrätt eller rätt att nyttja vägen inte kan beviljas med stöd av lagen om enskilda vägar på grund av en olägenhet som föranleds av vägens nyttjande, får en begränsad vägrätt dock grundas, om olägenheten kan undvikas genom att begränsa vägens användning till en viss årstid eller till vissa slags transporter (t.ex. skogsbruk) eller genom beviljande av på annat sätt begränsad rätt till vägen.

18.9.11 Övriga rätter och förbud

18.9.11.1 Rätt att ta och transportera väghållningsämne

7.1-2 §, 12 § EnskVägL

För fullgörande av väghållningsskyldigheten kan det förordnas att rätt att ta grus, sten eller annat väghållningsämne från annan fastighets område överläts. Samtidigt kan man bestämma om nyttjandet av väg eller område för transport av detta ämne.

Anskaffning av väghållningsämne sköts, med undantag av specialfall genom en överenskommelse med överlåtaren eller med väghållningsämnets leverantör.

18.9.11.2 Rätt att upplagra virke

7 §, 13.1 §, 15 § EnskVägL

Till upplagringsområde för virke kan stiftas nyttjanderätt, om det för undvikande av oskäligen kostnader är nödvändigt, och den överlåtande fastigheten inte åsamkas betydande olägenhet.

18.9.11.3 Rätt till bil- och båtplats samt brygga

18.9.11.3.1 Bilplats

EnskVägL 7.1-2 §, 13.2 §, 14.1 §

En fastighet kan ges rätt till bilplats på en annan fastighets område, om rätten är viktig för fastighetens ändamålsenliga nyttjande, och därav inte åsamkas betydande olägenhet för någon. Bilplatsen ska placeras så att den inte åsamkar någon större skada eller olägenhet än nödvändigt.

Rätt till bilplats tillhör vägdelägarna gemensamt, men vid förrättningen kan företrädesrätt bestämmas för den, för vilkens fastighets ändamålsenliga nyttjande bilplatsen är viktig.

18.9.11.3.2 Båtplats och brygga

14.1 § EnskVägL, 22 § lagen om fiske

Om man färdas till fastigheten – helt eller delvis – med båt, kan fastigheten beviljas nyttjanderätt till ett mark- och vattenområde som är nödvändigt för båtplats och båtbygga under samma förutsättningar som det tidigare har nämnts gällande förutsättningar för bilplats.

18.9.12 Upphävda samfällda vägar

Kap. 2 och 3 samt 4 § dikeslagen (983/1976)

Se HFF 1.14 Servitut och HFF 1.25.2 Behandling av samfällda områden som upphört.

Efter att lagen om lägenheters samfällda vägars och avloppsdikens samt med dem jämförbara områdets upphörande att vara samfälligheter (den s.k. dikeslagen, 983/1976) trätt i kraft den 1.3.1977 upphörde de samfällda områdena att vara samfällda.

De upphörda samfällda områdena överfördes till angränsande fastigheter eller kommunen enligt ovan nämnda lag.

En sådan delägarfastighet, vars ägare utnyttjade området för sitt ursprungliga ändamål eller därmed jämförbart ändamål då lagen trädde i kraft, erhöll utan ersättning en bestående servitutsrätt till det upphörda samfällda området.

18.9.13 Vägrätter enligt 105 §, 106 § och 107 § i EnskVägL

21 § och 105 - 107 § EnskVägL

Vägrätter enligt lagen om enskilda vägar är:

- gamla kommunal- och byvägar samt kolonisationsvägar, ifall de inte har ändrats till bygdevägar enligt lagen om allmänna vägar
- de av vägnämnden med stöd av lagen om ägovägar (167/1927) grundade vägarna
- vägarna enligt avtal, vilka är gjorda innan EnskVägL hade trätt i kraft (1.1.1963).

18.10 VÄGHÅLLNINGSSKYLDIGHET

2.1 §, 10 §, 22.1-3 § EnskVägL

Vägdelägare är den som har erhållit rätt till väg eller en rätt enligt 10 § 1 mom. (näringsidkare) eller vars fastighet ligger inom vägens nyttoområde (en gruva, en byggnad som är avsedd att vara bestående eller en anläggning på annans mark motsvarar en fastighet.

Den, som har erhållit rätt till väg eller vars fastighet helt eller delvis är belägen på det område, som vägen bör anses betjäna, är skyldig att såsom vägdelägare bygga och underhålla vägen.

I väghållningen av en befintlig väg ska likväl inte den, som inte sedan gammalt är vägdelägare, förpliktas att delta så länge vägen inte begagnas för hans eller hennes fastighet.

Framställs yrkande på fastighetsägares deltagande i väghållning i egenskap av vägdelägare, men på grund av annan befintlig förbindelseled till fastigheten eller av annan sådan orsak endast i ringa mån är behövlig för fastigheten och ägaren meddelar att han eller hon för fastighetens del avstår från användande av vägen, får han inte förpliktas att i egenskap av vägdelägare delta i väghållningen.

18.10.1 Vägenheter

23.2 §, 38.1 § punkt 6, 52.1 § punkt 4, 64.2 § punkt 2 EnskVägL

Väghållningsskyldigheten fördelas mellan vägdelägarna enligt den nytta envar anses ha av vägen.

Vid uppskattningen av nyttan ska man beakta storleken av vägdelägarrens område inom det område som vägen betjänar, väganvändningen av hans eller hennes kunder som beror på den av vägdelägaren eventuellt idkade näringen samt i vilken mån vägen för varje delägarers del används eller kommer att användas för olika transporter.

För fördelning av väghållningsskyldigheten och de därav föranledda kostnaderna mellan vägdelägarna fastställs vid förrättningen, i vägnämnden eller på väglagets sammanträde, vägenheter. Avgifter som bestäms på basis av vägenheterna kallas vägavgifter.

Om byggandet av en väg till någon del, som inte kommer alla vägdelägare till nytta, orsakar särskilda kostnader, kan separata vägenheter fastställas för fördelningen av dem.

Vägdelägarna kan besluta att vägavgiften utöver den avgift som fastställts på basis av vägenheterna ska omfatta en grundavgift som är lika stor för alla vägdelägare och som täcker de direkta kostnaderna för skötseln av väglagets administrativa ärenden.

18.10.2 Ändring av vägenheter

28.2 §, 29.1 § EnskVägL

Om en fastighet har erhållit en annan förbindelseled eller om förhållandena väsentligt har förändrats på så sätt, att vägen inte längre behövs för fastigheten, kan delägaren kräva, att han eller hon befrias från delägarskapet och väghållningsskyldigheten.

Om de omständigheter, som inverkar på väghållningsskyldigheten eller dess fördelning väsentligt har förändrats, ska behövliga ändringar vidtas i fördelningen av vägenheterna på yrkande av vägdelägare.

Har fördelningen av vägenheterna varit i kraft under minst fem år, har vägdelägare rätt att kräva att fördelningen förrättas helt och hållet på nytt.

18.10.3 Bruksavgift

23.4 §, 25 §, 26 §, 30 § EnskVägL

Om en vägdelägare använder en väg tillfälligt på ett sätt som avsevärt avviker från det som har beaktats vid fastställandet av vägenheter, kan en bruksavgift som motsvarar den uppskattade användningen av vägen fastställas för sådana tillfälliga transporter.

Om någon har fått rätt att tillfälligt använda en väg, kan denna i stället för en vägavgift påföras en bruksavgift, vilket sakägarna kan komma överens om. Bruksavgiften är en årlig avgift, om inte annat överenskommes, och som grunderna för bestämmande av den tillämpas det som stadgas i 26 § i lagen om enskilda vägar.

18.10.4 Indrivning av vägavgifter

74 §, 75.3 §, 88 § EnskVägL

Fastighetens nya ägare är ansvarig för den tidigare delägarrens förpliktelser som har uppkommit till följd av väghållning, dock inte för sådana penningavgifter som den förre ägaren har försummat att betala.

De av den förra ägaren försummade avgifterna är personlig skuld. Den nya ägarens ansvar är personligt och oberoende av det om han eller hon visste om den tidigare ägarens förpliktelser. Den

nya ägaren kan kräva utav den förra ägaren den avgift som han eller hon har erlagt. Kravet behandlas i tingsrätten.

Väg- och transportavgift får indrivas på basis av utdrag ur debiteringslängden utan rättens eller förvaltningsmyndighets beslut.

18.10.5 Bestämmande av retroaktiva byggnadskostnader för vägen

24 § EnskVägL

Om den som enligt 8 §, 9 §, 9b § eller 10 § EnskVägL erhåller rätt till väg kan anses ha haft betydande nytta av byggande av vägen till den del, som det utförts under de femton senaste åren innan vägrätten grundades eller beviljades, eller rätten att använda vägen uppkom, kan han eller hon åläggas att betala en skälig del av kostnaderna för byggandet av vägen. Ersättning kan bestämmas endast om väglaget eller, om det inte finns något vägslag, vägdelägarna tillsammans eller någon av dem yrkar att ersättning ska bestämmas.

18.11 VÄGLAG

18.11.1 Väglagets uppgifter

50 §, 7 kap. EnskVägL

Väglaget är en organisation som sköter de angelägenheter som gäller dess enskilda väg på det sätt som stadgats i lagen om enskilda vägar. Om vägdelägarna inte bildar ett vägslag, är de av vägdelägarna vidtagna åtgärder som gäller väghållningen, bindande som sådana för en delägare endast om överenskommelse därom träffats.

18.11.2 Grundande av vägslag

52.1 § punkt 6, 50.1 § EnskVägL

Ett vägslag kan förordnas att grundas med förrättningsmännens beslut vid en enskild vägförrättning eller med ett beslut av kommunens vägnämnd antingen på basis av en framställning som gjorts till nämnden eller på dess eget initiativ.

Vid en sådan enskild vägförrättning, vid vilken det beslutas om byggande av en ny väg eller grundande av vägrätt till en befintlig väg, bör förrättningsmännen på tjänstens vägnar behandla ärendet om grundande av vägslag.

Den i lagen om enskilda vägar nämnda prövningsgrunden för grundande av vägslag är antalet vägdelägare.

Ifall det finns endast få (t.ex. under fem) väganvändare och de är enhälliga beträffande väghållet, kan vägangelägenheterna skötas utan ett vägslag. När delägarantalet stiger, är det emellertid skäl att överväga grundande av vägslag.

18.11.2.1 Väglagets konstituerande stämma

50 § EnskVägL

I samband med en enskild vägförrättning hålls såsom ett separat ärende väglagets konstituerande stämma, i vilken behandlas bl.a. väglagets namn, väglagets verkställande organ och personvalen.

18.12 FASTIGHETSBESTÄMNING, ÄGOBYTE ELLER ÖVERFÖRING AV OMRÅDE I SAMBAND MED ENSKILD VÄGFÖRRÄTTNING

38 a § EnskVägL, 59 §, 65 §, 66 §, 200 § FBL, 53 § FBF

Se HFF 12 Fastighetsbestämningsförrättningar, HFF 5 Ägobyte.

Fastighetsbestämning (rågång, flyttning av råmärken, utredning av servitutsrätt eller dess läge eller utredning av till vilken registerenhet ett område tillhör) verkställs vid enskild vägförrättning, om åtgärden är nödvändig för bestämmande av vägområde, för att utföra annan i lagen om enskilda vägar avsedd åtgärd eller för att bestämma läget för en oklar rå.

Ägobyte och överföring av område kan verkställas bl.a. ifall man med dessa åtgärder kan minska av olägenheter eller kostnader och ersättningar som orsakas av vägförbindelsen.

18.13 FÖRRÄTTNINGSKARTA

38.4 § EnskVägL

Om det har fattats ett beslut om att bygga en väg, ska en karta upprättas över de områden som behövs för den.

ERSÄTTNINGAR

18.14.1 Allmänt

24 §, 33 §, 33 a §, 82 a § EnskVägL

Se HFF 1.18. Värdering och ersättningar.

Enligt lagen om enskilda vägar betalas det ersättning för upplåtelse av mark samt för skada, olägenhet eller kostnad som till följd av en åtgärd med stöd av denna lag tillskyndas ägaren av en fastighet, vägdelägare eller den som idkar trafik eller annan näring som avses i 10 §.

Sakägarna bereds en skälig tid för att framföra ersättningskrav. Ersättningarna handläggs och bestäms vid förrättningen på tjänstens vägnar. Handläggningen av ersättning påverkas inte av att sakägare inte har gjort ett ersättningsanspråk eller inte är närvarande vid sammanträdet.

För jordgrunden samt för skada, olägenhet och kostnader bestäms full ersättning enligt lagstiftning om inlösningar, vilket sakägarna har även rätt att överenskomma. Likaså kan de även komma överens om att ersättning inte alls bestäms. Överenskommelsen ska följas, ifall den inte är oskälig för någon sakägare.

18.14.2 Utbetalning av ersättningarna

35 §, 36 §, 37.2 - 3 § EnskVägL

Ersättningarna ska, om inte annat följer av grunden för deras fastställande, bestämmas att utgå i ett för allt.

Ersättning i ett för allt ska i regel betalas inom tre månader från den dag då förrättningen avslutades och om ersättningen inte betalas inom utsatt tid, ska på den obetalda ersättningen betalas dröjsmålsränta enligt räntelagen. En ränta på 6 % tillämpas även på betalning som ska återbetalas.

Rätten till i ett för allt utgående ersättning åt ägaren till en fastighet hör till fastigheten och kan inte överlätas eller utmätas särskilt för sig.

18.14.3 Ersättning för jordgrunden

18.14.3.1 Ersättningsgrunderna för ersättning av jordgrunden

Ersättning för till vägområde överlätet mark bestäms i första hand med köpeskillingsmetoden på basis av den överlåtande fastighetens markanvändning.

På strandområde och på område, som annars har specialvärde (t.ex. väntevärde), bestäms ersättningen på basis av köpeskillingar som gäller motsvarande områden som föremålet.

Skogsmarksjordgrunden ersätts på basis av skogens avkastningsvärde.

18.14.3.2 Ersättning för jordgrunden för basvägrätt

För överlåtare av vägrätt ersätts hela vägområdets jordgrund. Markägaren har rätt att erhålla ersättning för jordgrunden under en för eget behov byggd väg enligt bredvidliggande ägors markanvändning ([HD 1993:141](#)).

Om det vid förrättningens behandling framgår att ersättningarna inte har behandlats i ett vägavtal och att det inte heller "uppenbarligen har förutsatts" någonting beträffande ersättningar, bestäms ersättning för jordgrund på tjänstens vägnar.

18.14.3.3 Ersättning för jordgrunden för tilläggsvägrätt

Ersättning för jordgrund har handlagts vid grundande av den under behandling varande vägens första vägrätt och för tilläggsvägrätt bestäms således inte ersättning för jordgrunden.

18.14.3.4 Ersättning för jordgrunden för virkeslagringsplats, för bilplats, för båtplats och för bryggområde

13.1 - 2 §, 14.1 § EnskVägL

Ersättning för jordgrunden för virkeslagringsplats, bilplats, båtplats och bryggområde bestäms såsom det tidigare har framförts om basvägrätt.

På uttagningsområde av väghållningsämne ersätts väghållningsämnet. För jordgrundens del ersätts den av borttagande av väghållningsämnet förorsakade ändringen i jordgrundens värde.

18.14.4 Ersättning för olägenhet

18.14.4.1 Allmänt

Såsom olägenhet ersätts den värdeminskning i vägområdets utomstående del av fastigheten eller utomstående fastighet, som vägen förorsakar.

Som olegenhet kan vara förhindrande eller försvårande att nyttja den utanför vägen liggande delen av fastigheten, eller buller, damm eller annan påverkan som uppstått utanför vägen (s.k. immissionsolägenheter).

18.14.4.2 Ersättning för olägenhet för basvägrätt

När en basvägrätt ges vid en enskild vägförrättning, förändras vägens näromgivning bestående och såsom olägenhet ersätts den av förändringen föranledda värdeminskningen.

Såsom grund för ersättning för utav enskild väg föranledd immission används utgiften för en sådan åtgärd, som – dels eller helt – kan förhindra den immission som uppkommit på fastigheten.

Åtgärden kan vara till exempel byggande av ett staket eller plantering av skyddsväxtlighet på vägens kant eller mellan vägen och fastigheten.

18.14.4.3 Ersättning för olägenhet för tilläggsvägrätt

Ersättningen bestäms för det tilläggsolägenheter som åsamkas av den trafik som en ny användare föranleder. Såsom ersättning för olägenheter behandlas i huvudregel endast den av den nya användarens trafik föranledda ökningen av immission.

Den nya användaren kan i några fall förorsaka till exempel ett inhägningsbehov med därav föranledda olägenheter och kostnader.

Ersättningsbarheten för det av tilläggsvägrätt föranledda olägenheten och storleken av den eventuella ersättningen övervägs skilt vid varje förrättning.

18.14.5 Ersättning för skada och kostnader

Genomförande av en rätt enligt lagen om enskilda vägar – byggande av väg, tagning av väghållningsämne, iståndsättande av upplagringsplats för trävirke eller byggande av bilplats, båtplats och brygga – kan förorsaka ersättningsbar skada eller kostnad för den egendom som ligger på rättsöverlåtarens vägområde.

Vägrätt, också rätter enligt 12 § och 13 § EnskVägL, innefattar rätt att från vägområdet avlägsna träd, buskar och andra naturhinder som försvårar väghållningen. De buskar, staket och andra anläggningar som förblir på vägområdet och som avlägsnas ersätts.

När en ny väg placeras på ett skogsområde, ersätts skadan för förtidig avverkning och plantbeståndets kostnadsvärde.

Vägrättsinnehavaren har rättighet att avlägsna trädbestånd och övrig egendom, överlåtaren är inte skyldig till avlägsning. När vägrättsinnehavaren avlägsnar trädbeståndet från vägområdet, ska trävirket handskas sakligt och placeras på ett av ägaren eller överlåtaren utvisat ställe. Trävirket förblir hos markägaren.

Om områdets överlåtare förbinder sig att avlägsna trädbeståndet och motsvarande, har han eller hon rätt att erhålla en ersättning för avlägsningskostnaden.

18.15 INTRESSEBEVAKNINGSKOSTNADER

86 § EnskVägL, 82 § InL och 211 § FBL

Vid enskilda vägförrättningar bestäms i regel inte ersättningar för intressebevakningskostnader. Ett undantag bildas av sådana förrättningar, som utförs för allmänt behov, t.ex. förrättningar för att avlägsna plankorsningar eller sådana förrättningar, som har ansökts utan anledning.

18.16 FÖRRÄTTNINGSGIFTER OCH FASTIGHETSFÖRRÄTTNINGSAVGIFT

41, 47 § EnskVägL, 212 § 2 mom. FBL

Sökanden ska erlægga kostnaderna för en enskild vägförrättning. Om det vid förrättningen finns flera vägdelägare, kan förrättningskostnaderna bestämmas enligt vägenheterna eller såsom det prövas vara skäligt. En förrättningsavgift kan påföras även sådan sakägare, som inte är vägdelägare.

Om det har grundats ett väglag för vägen, kan förrättningsavgifterna debiteras av det.

Om förrättningen har blivit anhängig på basis av 41 § EnskVägL betalas kostnaderna med statens eller kommunens medel (212 § 2 mom. FBL).

18.17 UTDRAG OCH MEDDELANDEN

Efter förrättningens avslutning sänds en kopia av protokollet, en besväransvisning samt en förrättningskarta eller en kartskiss till alla som har begärt detta vid förrättningen. Nämnda handlingar sänds även till sakägare, som inte varit närvarande vid förrättningssammanträdet, men vars fastigheters rätt har behandlats vid förrättningen eller för vars fastigheters del ett beslut gällande ersättning har fattats.

Om den behandlade vägen har ett väglag, sänds till väglaget en kopia av protokollet, en besväransvisning, en förrättningskarta eller en kartskiss, en vägenhetsberäkning och originalprotokollet över väglagets konstituerande stämma.

Meddelande om förrättningens registrering sänds till förrättningens sakägare och väglaget.

18.18 FÖRRÄTTNINGENS AVSLUTANDE

187 §, 190 §, 191 § FBL

När alla ärenden som hör till förrättningen har handlagts, avslutar förrättningsingenjören förrättningen samt upplyser de sakägare som är närvarande om rätten att söka ändring och ger genast muntligen en besväransvisning.

En skriftlig besväransvisning fogas till protokollet och ges till sådan sakägare som begär den, genast när förrättningen har avslutats.

Protokollet samt övriga handlingar som gäller förrättningen ska finnas tillgängliga för sakägarna inom 14 dagar från den dag förrättningen avslutades, om en sakägare så yrkar vid förrättningen, eller inom ovannämnd tid från att yrkandet framställdes, om yrkandet framställs sedan förrättningen har avslutats.

18.19 FÖRRÄTTNINGENS GODKÄNNANDE

FBL 192.1 §

Efter att det har fattats beslut om att avsluta förrättningen kan sakägarna meddela att de godkänner förrättningen. Detta betyder bl.a. att förrättningen kan antecknas i fastighetsregistret före ut-

gången av besvärstiden. De sakägare, som på förrättningsstället har godkänt förrättningen, antecknas i protokollet. Även sakägare som senare godkänner förrättningen antecknas i protokollet med datumet för godkännandet.